«АЛМАТЫ ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» АҚ
https://atu.edu.kz/

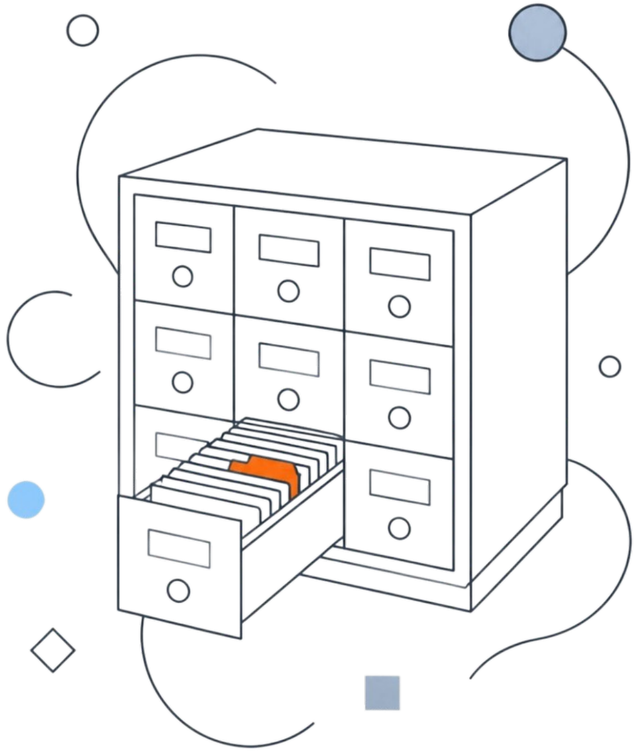
Факультет «Ақпараттық технологиялар»
Кафедра «Компьютерлік инженерия»

Курстың атауы: «Ғылыми зерттеулердің негіздері»

Зиятбекова Гулзат Зиятбеккызы – PhD, қауымдастырылған профессор
g.ziyatbekova@atu.edu.kz

10-Дәріс Библиографиялық сипаттама және сілтемелер

Дәрістің негізгі бағыттары

1. Библиографиялық сипаттама құрылымы мен элементтері
2. Кітапханалық каталогтарда іздеу тәсілдері
3. Мәтін ішіндегі сілтемелер мен әдебиеттер тізімін үйлестіру

Оқу нәтижелері

Бүгінгі мақсат — дереккөзді дәл тауып, дұрыс көрсету

Зерттеу барысында ақпаратты тұтыну мен сілтеме жасау мәдениетін қалыптастыру.

Құрылымды түсіну

Библиографиялық сипаттаманың міндетті элементтерін және олардың орналасу заңдылығын меңгеру.

Каталогта бағдарлану

Кітапхананың дәстүрлі және электрондық каталогтарынан қажетті еңбекті қысқа жолмен іздеп табу.

Бірізді рәсімдеу

Мәтіндегі сілтемелер мен жұмыс соңындағы пайдаланылған әдебиеттер тізімін өзара мінсіз сәйкестендіру.

Ұғым және мәні

Библиографиялық сипаттама дереккөзді тануға мүмкіндік береді

Библиографиялық сипаттама — құжат немесе басылым туралы оны толық сәйкестендіруге, сипаттауға және жедел іздестіруге мүмкіндік беретін реттелген мәліметтер жиынтығы.

- **Даралау:** атауы немесе авторы ұқсас еңбектерді бір-бірінен дәл ажыратады.
- **Қайта табу:** кітапхана сөресінен немесе цифрлық қордан жедел табуды қамтамасыз етеді.
- **Қолдану:** каталогтарда, ғылыми аппаратта және библиографиялық тізімдерде орын алады.

Сипаттама басылымның авторы, шыққан жылы, баспасы мен көлемі арқылы ақпараттық құндылығын алдын ала бағалауға да мүмкіндік береді.

Әрбір басылымның бірегей төлқұжаты

Жазба құрылымы

Сипаттама элементтері белгілі бір ретпен орналасады

Библиографиялық сипаттама қатаң тәртіппен берілетін бес негізгі аймақтан құралады.

01

Жауапты тұлға

Негізгі автор, бірлескен авторлар немесе құрастырушы орган.

02

Атау аймағы

Еңбектің негізгі атауы және қосымша тақырыптық мәліметтер.

03

Басылым дерегі

Басылым нұсқасы мен редакторлық ерекшелігі.

04

Шығу мәліметі

Жарияланған қаласы, баспаның нақты атауы және жарық көрген жылы.

05

Көлем, серия және ID

Көлемі, сериясы, ISBN немесе электрондық қолжетімділік деректері.

Құжат талаптарына қарай элементтер арасында арнайы библиографиялық тыныс белгілері (нүкте, сызықша, қос сызықша) қолданылады.

Дереккөз түрлері

Басылым түрі сипаттаманың құрамын өзгертеді

Кітап

Автор, атау, басылым орны, баспа, жыл, бет саны

Журнал мақаласы

Мақала атауы, журнал атауы, жыл, нөмір, бет аралығы

Жинақтағы бөлім

Бөлім авторы, бөлім атауы, жинақ атауы, редактор, беттері

Электрондық ресурс

Ресурс атауы, URL, қаралған күні

Ақпараттық іздеу

Кітапханалық каталог — қордағы ресурстардың навигациясы

Каталог — кітапхана қорындағы барлық басылымдарды жүйелеп, олардың орналасу шифрын көрсететін басты анықтамалық жүйе.

01 · ДӘСТҮРЛІ КАТАЛОГТАР

Алфавиттік каталог

Карточкалар автордың тегі немесе кітаптың алғашқы сөзінің әліпбилік ретімен тізіледі. Белгілі бір автордың еңбегін тексеруге өте қолайлы.

Жүйелік каталог

Әдебиеттер ғылым және білім салалары бойынша (ӘОЖ немесе ББК сыныптары негізінде) топтастырылады. Тақырыптық әдебиет іздеуге арналған.

02 · ЗАМАНАУИ ЖҮЙЕЛЕР

Пәндік каталог

Ақпараттық карточкалар нақты пәндер мен ұғымдардың әліпбиі бойынша реттеледі. Нақты мәселе немесе тар тақырып төңірегінде іздеуге тиімді.

Электрондық каталог

Бір мезгілде бірнеше параметрмен (автор, кілтсөз, жыл, қор мәртебесі) іздеуге, толық мәтіндік файлды жүктеуге мүмкіндік беретін автоматтандырылған жүйе.

Каталогта іздеу сұрауын біртіндеп тарылтыңыз

1.Тақырыпқа қатысты негізгі кілтсөздерді анықтаңыз
2.Автор, атау, жыл немесе тіл бойынша сүзгі қосыңыз
3.Нәтижеден толық библиографиялық жазбаны ашыңыз
4.Шифрды, орналасу орнын және қолжетімділік мәртебесін белгілеңіз
5.Қажетті деректерді тізімге бірден бір форматта көшіріңіз

Библиографиялық тізім оқырманға дереккөзді қайта табуға көмектеседі

Нақты пайдаланылған әдебиет

Тізімге жұмыста нақты пайдаланылған немесе мәтінде аталған дереккөздер енгізіледі.

Бірыңғай рәсімдеу стилі

Барлық жазба бір ортақ үлгімен және бірдей тыныс белгілерімен рәсімделеді.

Түпнұсқаға дәлдік

Авторлар мен атаулар бастапқы дереккөздегі жазылымға сай беріледі.

Жүйелі топтастыру

Тізім әліпби бойынша, мәтінде кездесу ретімен немесе бөлімдер бойынша құрылуы мүмкін.

Үйлесімдік қағидаты

Мәтіндегі сілтеме мен тізімдегі жазба бір-біріне сәйкес болуы керек

Талап	Орындау ережесі
Өзара байланыс	Мәтінде дереккөзге сілтеме жасалса, оның толық жазбасы тізімде болуы тиіс.
Артық дерек жоқ	Тізімдегі әр жазба мәтінде пайдаланылмаса, артық библиографиялық мәліметке айналады.
Нақты беті	Дәйексөзде бет нөмірін, ал электрондық ресурста қажет болса бөлімді немесе абзацты көрсетіңіз.
Дерек өзгермейді	Дереккөздің деректері тексерілмей тұрып қысқартылмайды және өзгертілмейді.

ҚАТЕ ЖАҒДАЙ

Мәтінде [12, 45 б.] сілтемесі бар, бірақ тізімде бар-жоғы 10 дереккөз көрсетілген, немесе керісінше тізімдегі еңбек мәтінде аталмаған.

ДҰРЫС ЖАҒДАЙ

Мәтіндегі әрбір сілтеме тізімдегі өз нөмірімен немесе автор тегімен бірден табылады және беттері толық сәйкес келеді.

Сілтеме түрі таңдалған дәйексөзге байланысты

Түрі	Қолданылуы
Тікелей сілтеме	Автор сөзі өзгеріссіз беріледі және тырнақшаға алынады. Бет нөмірі нақты белгіленеді.
Жанама сілтеме	Ғалымның тұжырымы өз сөзіңізбен баяндалады, бірақ түпнұсқа дереккөзге сілтеме жасалады.
Ішкімәтіндік сілтеме	Дереккөз мәліметтері сөйлемнің соңында жақша ішінде беріледі: *(Ахметов, 2021, 14 б.)*.
Ескертпелік сілтеме	Сілтеме нөмірі мәтін жолының үстіне қойылып, толық сипаттама парақтың аяғына шығарылады.
Нөмірлік сілтеме	Тік жақшадағы сан [4, 28 б.] соңындағы пайдаланылған әдебиет тізімінің ретін көрсетеді.

Сілтеме форматын таңдамас бұрын мақала жарияланатын ғылыми журналдың немесе оқу орныңыздың нақты талаптарын нақтылап алыңыз.